

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 77/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. novembra 2002 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Lubyho a Jána Auxta prerokoval sťažnosť P. Ch., bytom R., zastúpeného advokátom JUDr. M. B. , B., vo veci porušenia jeho základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu v Ružomberku sp. zn. 4 S 2/02 z 25. októbra 2002, za účasti Okresného súdu v Ružomberku, a takto

r o z h o d o l :

Uznesením Okresného súdu v Ružomberku sp. zn. 4 S 2/02 z 25. októbra 2002 **bolo porušené** základné právo P. Ch. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Uznesením Okresného súdu v Ružomberku sp. zn. 4 S 2/02 z 25. októbra 2002 **nebolo porušené** základné právo P. Ch. zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Zrušuje uznesenie Okresného súdu v Ružomberku sp. zn. 4 S 2/02 z 25. októbra 2002 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Nepriznáva P. Ch. primerané finančné zadosťučinenie.

Okresný súd v Ružomberku **je povinný** uhradiť P. Ch. trovy konania vo výške 8 000 Sk do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. M. B., so sídlom v B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. novembra 2002 doručená sťažnosť P. Ch., bytom R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. B., B., vo veci porušenia jeho základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu v Ružomberku (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 S 2/02 z 25. októbra 2002.

Napadnutým uznesením okresný súd zamietol návrh sťažovateľa na vydanie rozhodnutia o jeho zaregistrovaní ako nezávislého kandidáta na poslanca Mestského zastupiteľstva v R. pre voľby do samosprávy obcí konané v dňoch 6. a 7. decembra 2002.

V dôvodoch sťažnosti sťažovateľ uviedol, že k porušeniu jeho základných práv došlo v podstate preto, že okresný súd použil zákon Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) v znení, ktoré prestalo byť platné a účinné 23. októbra 1998. Z tohto dôvodu došlo k tomu, že okresný súd sa stotožnil s názorom Mestskej volebnej komisie v R. o trvalom pobyte kandidáta v obci v čase podávania kandidátnej listiny, avšak poukázal aj na to, že sťažovateľ mal v meste R. bydlisko iba 6 dní v čase, keď táto volebná komisia ho odmietla zaregistrovať za kandidáta na poslanca Mestského zastupiteľstva v R.

Z napadnutého uznesenia okresného súdu sťažovateľ vyvodil porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 ústavy.

Okrem vyslovenia tohto porušenia jeho základných práv sťažovateľ navrhol, aby bolo uznesenie zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Takisto navrhol priznať mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 milióna Sk a tento návrh odôvodnil tým, že pri príprave svojej účasti na voľbách strávil množstvo voľného času, a to aj na úkor svojho súkromného aj rodinného života, čo okresný súd zmaril hrubým porušením zákona, keď použil neplatné a neúčinné ustanovenie volebného zákona.

Uznesením sp. zn. IV. ÚS 77/02 z 26. novembra 2002 prijal ústavný súd podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti namietol iba primeranosť sumy, ktorú sťažovateľ požaduje ako finančné zadosťučinenie. Inak sa okresný súd k obsahu sťažnosti nevyjadril.

Obaja účastníci netrvali na tom, aby ústavný súd rozhodoval na verejnom ústnom pojednávaní.

II.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom

právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy.

Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma.

Okresný súd v konaní podľa § 200ga Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zamietol návrh sťažovateľa na zaregistrovanie nezávislého kandidáta na poslanca Mestského zastupiteľstva v R. a odôvodnil uznesenie tak, že vychádzal zo znenia § 17 ods. 1 písm. e) volebného zákona, ktoré bolo platnou a účinnou súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky do 23. októbra 1998 a znelo:

Miestna volebná komisia predložené kandidátne listiny preskúma a nezaregistruje kandidáta, ktorý nemá trvalý pobyt v obci, v ktorej kandiduje, najmenej 1 rok (§ 16 ods. 8).

Súčasne okresný súd odôvodnil napadnuté uznesenie tak, že Mestská volebná komisia v R. postupovala správne, pretože sťažovateľ nemal v čase podania kandidátnej listiny trvalý pobyt v meste R. a v čase jej rozhodovania o registrovaní kandidátnej listiny bol prihlásený na trvalý pobyt len šesť dní.

Proti tomuto uzneseniu nebol prípustný žiaden opravný prostriedok.

Ku dňu rozhodovania okresného súdu, t. j. k 25. októbru 2002 (ale aj Mestskej volebnej komisii v R.), však aplikované ustanovenie § 17 ods. 1 písm. e) volebného zákona znelo:

Miestna volebná komisia predložené kandidátne listiny preskúma a nezaregistruje kandidáta, ktorý nemá trvalý pobyt v obci, v ktorej kandiduje.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd použil pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa v konaní podľa § 200ga OSP právnu normu, ktorá nielenže nebola platnou a účinnou súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, ale zároveň túto normu vyložil tak, že predpokladom registrácie sťažovateľa za kandidáta na poslanca mestského zastupiteľstva je trvalé bydlisko sťažovateľa v čase podávania kandidátnych listín. Týmto výkladom však okresný súd v skutočnosti doplnil § 17 ods. 1 volebného zákona o predpoklad registrácie sťažovateľa za kandidáta na poslanca mestského zastupiteľstva, ktorý nie je v platnom a účinnom zákone. Takéto doplnenie zákona vrátane volebného zákona je v rozpore s princípmi právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy), ku ktorým patrí aj to, že ustanovovať predpoklady v hypotézach právnych noriem patrí do výlučnej kompetencie zákonodarcu (Národnej rady Slovenskej republiky).

V dôsledku uvedených zistení, východísk a záverov ústavného súdu je potrebné konštatovať, že napadnuté uznesenie svojimi účinkami porušilo základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, ktorého reálne uplatnenie, zabezpečenie a realizácia vylučujú taký postup a rozhodnutie, ktoré okresný súd vyniesol 25. októbra 2002 pod sp. zn. 4 S 2/02.

Medzi napadnutým rozhodnutím okresného súdu a porušením základného práva sťažovateľa zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, podľa ktorého občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov, ústavný súd nezistil žiadnu súvislosť. Táto otázka je doposiaľ otvorená so zreteľom na vytýkaný neústavný postup okresného súdu pri aplikácii volebného zákona. Až po použití adekvátnej právnej základne pre rozhodovanie o návrhu sťažovateľa bude možné uzavrieť, či došlo alebo nedošlo k porušeniu ďalších základných práv sťažovateľa vrátane čl. 30 ods. 1 ústavy, ktorého ochrana a uplatnenie však zásadne patrí v danej veci do právomoci všeobecného („volebného“) súdu podľa § 200ga OSP. Túto otázku nebolo možné riešiť v rámci postupu ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, lebo jej vyriešenie predpokladalo záver o tom, či došlo alebo nedošlo

a v akom rozsahu k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z tohto dôvodu ústavný súd rozhodol tak, že základné právo podľa čl. 30 ods. 1 ústavy nebolo porušené.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Na základe citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

V ďalšom konaní bude okresný súd povinný per analogiam v rovnakej lehote, ako to predpisuje § 200ga OSP (počítanej od doručenia nálezu ústavného súdu) na rozhodnutie o návrhu, znovu prejednať vec sťažovateľa a pritom zistený skutkový stav podriaďiť pod také platné a účinné právne normy volebného zákona, ktoré upravovali rozhodovanie Mestskej volebnej komisie v R., a preto sa musia použiť aj v konaní pred okresným súdom ako „volebným súdom“.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste len tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom. Podľa názoru ústavného súdu je ochrana základných práv sťažovateľa účinne poskytnutá tým, že sa napadnuté uznesenie okresného súdu zrušilo a vrátila sa mu vec na ďalšie konanie a na jej dovŕšenie postačuje v tomto konaní vyslovený a záväzný právny názor ústavného súdu.

Preto ústavný súd sťažovateľovi požadované primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Úspešnému sťažovateľovi bola priznaná podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde úhrada trov vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) z dôvodu jeho právneho zastúpenia. Úhrada trov sa priznala za dva úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie vecí, sťažnosť) každý v hodnote 3 900 Sk (základom na výpočet bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v I. polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a 100 Sk režijný paušál za každý úkon právnej pomoci [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2002